

(א) [לעיל יד. וש"נ],
 (ב) לקמן פ"א, א' [לעיל]
 (ג) [לעיל כח: וש"נ],
 (ד) [לעיל כח: וש"נ],
 (ה) [לעיל כח: וש"נ],
 (ו) [לעיל כח: וש"נ].

רבינו חננאל

הריא איתתא דעלא
 למיפא בהדיא בימא
 ברשות מריה דביתא, אבל
 ברחא דמרי ביתא ללישה
 חביל ומית וחייבה רבא
 לשלומי ברחא למרי
 ביתא. נימא פליג אדרב
 דאמי: היה לא שלא אכל
 ומשני התם לא אמי רב,
 הכי אלא דשלא ברשות
 על ולא קביל עליה בעל
 פירות נטירותא דבהמתו
 דבעל הבית. אבל הכא,
 כיון דברשות עיילת קבילת
 עליה נטירותא דבהמתו
 דבעל הבית, ולא עוד אלא
 כיון דלמיפא בעיא
 צניעותא דהא בעיא לגלויי
 צניעותיה בלישה ובאפייה
 ומרי דביתא סלוקי סליק
 נפשיה הלכך עלה הרמי
 וכן הולכת, ודרב
 נמי איתת דהא רבא מברך
 טעמה ולא דחי לה.
 ובטחנותה לא בעיא
 צניעותא ומרי דביתא לא
 סלוקי נפשיה מביתיה
 הילכך בטחנותה פטורה.
 מתני: הכניס שורו לחצר
 בעל הבית וכולי, אמר
 רבא הכניס שורו לחצר
 בעל הבית שלא ברשות
 וחפר השור בה בהלוי
 בור, בעל השור חייב
 בניוקי החצר ובעל החצר
 חייב בנוקי בור. ואציג
 דאמר מר כי יכרה איש
 בור ולא שור בור, הכא
 כיון דהוה ליה לאיתוהי
 עפר ולטמיה ולא עבר,
 כמאן דכרייה הוא אמרי
 ואמר רבה הכניס שורו
 לחצר חבירו שלא ברשות
 והוצק בו בעל הבית, חייב,
 וכל שכן אם עמד שור
 והזיקו. אבל אם הרביץ
 גללים ונטנפו כליו של
 בעל הבית, בין לרב בין
 לשמואל פטור, הדין
 להו בור, וסתם גללים
 אפקורי מפקר להו ולא
 מצינו בורן שחייב בו
 הכלים. ואמר רבה נכנס
 הוא לחצר חבירו שלא
 ברשות והזיק את בעל
 הבית או בעל הבית הוצק
 בו חייב, והזיק בעל הבית
 פטור. ולית לן למימר דרב
 פפא פליג עליה, אלא
 מפרש הוא ואמי דאי ידע
 ליה בעל הבית ואזקיה
 חייב, דאמי ליה נהי דאית
 לך רשותא לאפוקן לאזוקן
 לית לך רשותא, ואזור
 לטעמיה דאמי רבה כול.
 והני שמועתא דרבה
 היילכתא נינהו, לדית מאן
 דפליג עליה.

שור שנגח את הפרה פרק חמישי בבא קמא מח.

ב א ב מיי פ"ג מהל'
 נוקי ממון הלכה די
 סמך עשין ס' טו"ש ח"מ
 סימן שג סעיף ג:
 בא ג מיי שם פ"ו הלכה
 ו ופ"י הלכה ז סמך
 שם טו"ש ח"מ סימן שג
 סעיף ג וסימן טי סעיף ד:
 סבב ד טו"ש ח"מ סימן
 טי סעיף ה:
 בג ה מיי שם סמך שם
 טו"ש ח"מ סעיף ד
 וסימן שג סעיף ג:
 בד ו מיי שם פ"ו הלכה
 ו סמך שם טו"ש ח"מ
 סימן שג סעיף ב:
 בה ז מיי שם פ"ג הלכה
 ד סמך שם טו"ש ח"מ
 סימן טי סעיף ו:
 בו ה ט י מיי פ"ו שם
 הלכה ו ופ"א הלכה ז
 ופ"ו מהלכות חובל ומזיק
 הלכה ג סמך שם וסימן ע
 טו"ש ח"מ סימן שג סעיף
 ד ופ"א ו וסימן ו
 שג סעיף א וסימן טא
 סעיף ו:

הבא ברשות קביל עליה נטירותא. אע"ג דלעיל אמר רבא דלדרכה משום דברשות הוא דמקבל צע"ה נטירותא טפי ואפי' חנק את עצמו אלמא הורע כמו של בעל הבית ברשות הכא היינו טעמא דממסקי משום דבעיא לניעותא שמגלה זרועותיה ונש"ה פריך עליה מהאשה שנכנסה לטמון ולא רצה להקשות מכל הכך דמתנימין קדירות ופירות ושור דמאשה ניחא ליה למפוך דס"ד דאשה ממסקי מרוותא נפשיהו טפי משום יחוד:

אע"ג דאמר מר איש בור ור"א שור בור. כלומר ומתוך כך היה לנו לפטור בעל החצר ור"ת כ"ש דאי לא ממעטינן שור שהיה ראוי לפטור בעל החצר דהוה ליה למינמי חיובא אצטעל השור וי"ל דה"ק אע"ג דלמחר מר איש בור ולא שור בור והיה (ט) ראוי לפטור כל אדם צבור שגרה שור כלומר ומתוך כך היה לנו לפטור בעל החצר דה"ל למידרש מפסוק זה שלא יתחייב שום אדם צבור שגרה שור זה אין סברא לדרוש כך אלא כיון דעליה למלויה כמאן דכרייה דמי ונראה דלפ"י אס' חפרו אדם דבר חיובא הוא חייב בעל החצר צנוקי צור ועליה דדידה למלויה והופטר משגל צנוקי החצר וז"ע: **איש** בור ור"א שור בור. ור"ת והא לעיל (דף כג.) פטרינן בעל הגמל כשלא סכסכה למ"ד אשו משום ממנו אע"ג דלא כתיב איש אש ולא שור אש וי"ל דהתם נמי כתיב שלם שלם המזעיר את הצערה דמשמע דוקא כשמזעיר עצמו הוא משגל:

ושינפו כליו. פ"ה דוקא כליו אצל הוא עצמו [הזקן] חייב בעל השור ולא פטרינן ליה משום איש צור ולא שור צור דכל מידי דהוה דליה צעטת נפילה כגון בגללים וכן נפלה גמלו ולא העמידה דמחייבת ליה משום צור אע"ג דאיסור לא כרייה אלא הגמל כרהו כיון דצעטת כרייה דדידה הוא ועליה רמי לסלוקיה ולא סלקיה כמאן דכרייה דמי אף על גב דמפקר שורו לחצר בעל הבית: אמר רבא הכנים שורו לחצר בעל הבית ברשות וחפר בה בורות שיחין ומערות בעל השור חייב בנוקי חצר ובעל חצר חייב בנוקי הבור אף על גב דאמר מר יכי יכרה איש בור ור"א שור בור הכא כיון דאית ליה להאיך למלויה ולא קא מלויה כמאן דכרייה דמי ואמר רבא הכנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל הבית הוצק בו חייב רביץ פטור ומשום דרביץ פטור אמר רב פפא מאי רביץ ישהרביץ גללים ונטנפו כליו של בעל הבית דהווי הכלים הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה מאי איכא למימר (ט) אמרי סתם (ג) גללים אפקורי מפקר להו ואמר רבא הכנים לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל הבית חייב הזיקו בעל הבית פטור א"ר פפא לא אמרן אלא דלא הוה ידע ביה אבל הוה ידע ביה הזיקו בעל הבית חייב מ"ט משום דאמר ליה נהי דאית לך רשותא לאפוקי אזוקי לית לך רשותא ואזור לטעמיה דאמי רב פפא שניהם

הוא שן צחצר הניוק. דכיון דהיבז ליה בעל חצר רשותא לעילוי דוכתב אקני ליה בגוה והווי ליה חצר הניוק וחצר השותפין דפטור זה על השן ועל הרגלי ה"מ משותף לחצר דחצר של שניהם אצל שור מעלמא דעל ואזיק לחד מינייהו ובער צעדה אחר [שמות כג] קרינן ציה: **צראוס הרביס**. לאו דוקא כלומר לאו צעדה אחר דניוק קרינא ציה: **מאי צראוס ומאי שלא ברשות**. צקן אין חילוק בין חצר הניוק לרה"ר אי אמרת בשלמא פטור וחייב בעל החצר היינו דשלא ברשות פטור דאין עליו לשמרו: ולא משלמא אלא הני נוק. והאי פטור ממזק שלם קאמר וצראוס חייב צ"ש: **צראוס**. עו:

חביל נתחמס: הכא צראוס קביל עליה נטירותא. דצהמתו. וטעמא דרצא לאו משום דקסבר דמאן דעל ברשות קביל עליה נטירותא דבהמות בעל חצר דהא איסור הוא דשני לעילי' כוליה דבנן היא ואזיק דבעל קדירות כי על ברשות לא קביל עליו נטירותא והכא דמפרש טעמא לקמיה דלמיפא צע"ה צניעותא ואסתלקו מרוותא דחצר וגמלא דלאתציה מהאשה שנכנסה לטמון משום דלא אסיק למילתיה הוא: **למיפא צע"ה צניעותא**. שמגלה זרועותיה: ובעל חצר חייב צנוקי **הצור**. אס הפקיר שורו ואף על גב דכתיב כי יכרה איש צור ולא [בין] יכרה שור צור ה"מ צבור צרה"ר דלאו עליה דידיה רמייה למלויה: **הכא כיון דאיש ליה למלויה**. מקמי דליפקריה דהא צור דדידה הוא וכי אפקר צמר הכי נותן תקלה צרה"ר: **הזוק צו**. שנתקל צו: **רביץ פטור**. קס"ד השתא רצא ושיצר כלים או נתקל צו צע"ה לאחר שרביץ: **ונטנפו כליו**. לאחר מיכן. ודוקא כליו אצל הוא עצמו הזקן חייב בעל השור ולא פטרינן ליה משום איש צור ולא שור צור דכל מידי דהוה דדידה צעטת נפילה כגון גללים וכגון שנפלה גמלו ולא העמידה מחייבינן ליה משום צור ואע"ג דאיסור לא כרייה אלא הגמל כרהו כיון דצעטת נפילה דדידה הוא ועליה לסלוקיה כמו דכרייה איסור דמי ואף על גב דמפקר ליה צמר שעתא ולא דמי לשורו שחפר צור צראוס דחפירה לאו דדידה היא ולדליל הנקשר צרגל התרנגול מאליו דליל לאו דדידה הוא: והזיק. קרי צין מתכוין צין שאין מתכוין ומיהו צידים הזיקו: **הזוק**. שזה היה עומד צמקומו וצא בעל הבית ונתקל צו: שניהם

הגהות הב"ח

(א) ב"י אמרי סתם גללים.
 כ"ב ע"י מ"ש מזה צ"ב
 דף ס"ט ע"ב: (ב) תוס'
 ד"ה אע"ג דלמחר וכו'
 והיה דומה לפטור כל
 אדם צבור:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אע"ג וכו'
 דאפילו אם חפר. עין
 לעיל דף כ"ט ע"א תוס'
 ד"ה פליגי ולקמן דף מט
 ע"ב תוספות ד"ה צרה"ר:

מוסף רש"י

משונה קרן בחצר
 הניוק. קרן תמה וכל
 מולכותיה קרי משונה
 האילו ושינוי את וסמך, שלא
 היו דרכן לך (לעיל ד"ה).

שחם לא היה מפקיר היה חייב לסלק מ"מ השתא דהפקירה פטור ופ"ה נראה יומר שאין נראה שחזר ממנה שלא פטר אלא כליו וחשיב האי מפקיר נוקין לאחר נפילת פשיעה שפושע הוא שמכניס שורו שלא ברשות שדרכו להרביץ גללים: **הזיקין כ"ה פטור**. ור"ת מתנימין היא צפרק המניח (לעיל דף נ: וש) גבי מצקע דחייב כשמצקע צרה"י והזיק צרה"י אחר אצל הזיק צאמות שזות היחיד פטור וי"ל דהוה סלקא דעתן התם משום דליכא מרי ספיקי שמא לא תהא כקעת נמות וגם לא יצא שום אדם שם ויחזק: שניהם